

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i na podstawie art. 32 ust. 2 regulaminu Sejmu niżej podpisani posłowie wnoszą projekt ustawy:

- o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw.

Do reprezentowania wnioskodawców w pracach nad projektem ustawy upoważniamy pana posła Sławomira Jana Piechotę.

(-) Piotr Adamowicz; (-) Tomasz Aniśko; (-) Mateusz Bochenek; (-) Małgorzata Chmiel; (-) Adam Cyrański; (-) Zofia Czernow; (-) Eugeniusz Czykwini; (-) Waldy Dzikowski; (-) Magdalena Filiks; (-) Joanna Frydrych; (-) Konrad Frysztak; (-) Krzysztof Gadowski; (-) Aleksandra Gajewska; (-) Elżbieta Gapińska; (-) Elżbieta Gelert; (-) Marta Golbik; (-) Cezary Grabarczyk; (-) Rafał Grupiński; (-) Agnieszka Hanajczyk; (-) Jerzy Hardie-Douglas; (-) Paulina Hennig-Kloska; (-) Marek Hok; (-) Klaudia Jachira; (-) Maria Małgorzata Janyska; (-) Joanna Jaśkowiak; (-) Dariusz Joński; (-) Ewa Kołodziej; (-) Zbigniew Konwiński; (-) Michał Krawczyk; (-) Robert Kropiwnicki; (-) Wojciech Król; (-) Marek Krzakała; (-) Henryka Krzywonos-Strycharska; (-) Maciej Lasek; (-) Katarzyna Lubnauer; (-) Magdalena Łośko; (-) Arkadiusz Marchewka; (-) Jagna Marczałajtis-Walczak; (-) Rajmund Miller; (-) Aleksander Miszański; (-) Arkadiusz Myrcha; (-) Sławomir Neumann; (-) Dorota Niedziela; (-) Małgorzata Niemczyk; (-) Sławomir Nitras; (-) Barbara Nowacka; (-) Tomasz Piotr Nowak; (-) Mirosława Nykiel; (-) Paweł Papke; (-) Małgorzata Pępek; (-) Krzysztof Piątkowski; (-) Sławomir Jan Piechota; (-) Katarzyna Maria Piekarska; (-) Kazimierz Plocke; (-) Paweł Poncyłjusz; (-) Ireneusz Raś; (-) Monika Rosa; (-) Krystyna Sibińska; (-) Bartłomiej Sienkiewicz; (-) Krystyna Skowrońska; (-) Waldemar

Sługocki; (-) Marek Sowa; (-) Mirosław Suchoń; (-) Michał Szczerba; (-) Andrzej Szewiński; (-) Krystyna Szumilas; (-) Iwona Śledzińska-Katarasińska; (-) Małgorzata Tracz; (-) Anna Wasilewska; (-) Marta Wcisło; (-) Monika Wielichowska; (-) Ryszard Wilczyński; (-) Urszula Zielińska; (-) Piotr Benedykt Zientarski.

USTAWA

z dnia 2019 r.

**o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń
Społecznych oraz niektórych innych ustaw¹**

Art. 1. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r. poz. 1270, z późn. zm.²) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 103:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prawo do emerytur i rent rodzinnych ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu na zasadach określonych w art. 103a–106.”;

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Prawo do emerytury lub renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, może ulec zawieszeniu również na wniosek emeryta lub rencisty.”;

2) w art. 104:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Prawo do emerytury lub renty rodzinnej ulega zawieszeniu lub świadczenia te ulegają zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 3–8 oraz

¹ Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin, ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ustawę z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin, ustawę z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin i ustawę z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej.

w art. 105, w razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, o której mowa w ust. 2 oraz z tytułu służby wymienionej w art. 6 ust. 1 pkt 4 i 6.”,

b) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Przepisy ust. 1, 1a i 2 stosuje się również do osób wyłączonych z obowiązku ubezpieczenia społecznego z tytułu ustalenia prawa do emerytury i renty rodzinnej lub wykonujących działalność niepodlegającą obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu z uwagi na podleganie temu obowiązkowi z innego tytułu.”,

c) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Prawo do emerytury oraz renty rodzinnej, do której uprawniona jest jedna osoba, ulega zawieszeniu w razie osiągnięcia przychodu w kwocie wyższej niż 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego.”,

d) w ust. 8:

- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) 24% kwoty bazowej obowiązującej przy ostatniej waloryzacji w 1998 r. – dla emerytury;”,

- uchyla się pkt 2.

Art. 2. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2017 r. poz. 2193, z późn. zm.³) wprowadza się następujące zmiany:

1) uchyla się art. 11;

2) w art. 23b ust. 4 otrzymuje brzmienie:

² Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2018 r. poz. 2245 oraz z 2019 r. poz. 39, 539, 730, 752, 1622, 1315, 1915)

³ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz.U. z 2019 r. poz.39 i 752.

„4. Wyплаты kwoty refundacji, o której mowa w ust. 1, dokonuje, na wniosek uprawnionego do refundacji, organ rentowy wypłacający rentę, po okazaniu oryginału umowy ubezpieczenia i udokumentowaniu opłacenia składki.

3) uchyla się art. 40.

Art. 3. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2019 r. poz. 299 i 303) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 28:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Wyплата emerytury z ubezpieczenia ulega częściowemu zawieszeniu na zasadach określonych w ust. 2–8, jeżeli emeryt prowadzi działalność rolniczą.”;

b) w ust. 2:

- pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) części uzupełniającej emerytury rolniczej,”,

- pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) emerytury z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w części równej 95% emerytury podstawowej”,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Wyплата ulega zawieszeniu w całości, jeżeli emeryt nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, z zastrzeżeniem ust. 5–7 i 9–11.”,

d) w ust. 4 zdanie wprowadzające otrzymuje brzmienie:

„4. Uznaje się, że emeryt zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, jeżeli ani on, ani jego małżonek nie jest właścicielem (współwłaścicielem) lub posiadaczem gospodarstwa rolnego w rozumieniu przepisów o podatku rolnym i nie prowadzi działu specjalnego, nie uwzględniając:”,

e) ust. 5 otrzymuje brzmienie:

„5. Jeżeli emeryt jest długotrwale niezdolny do pracy wskutek wypadku przy pracy rolniczej albo rolniczej choroby zawodowej, wypłata świadczenia przez okres dwóch lat od tego wypadku albo od zachorowania na tę chorobę ulega zawieszeniu tylko w połowie.”,

f) uchyla się ust. 6,

g) w ust. 7 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) emeryt nie zawarł umowy z następcą stosownie do przepisów rozdziału 7 i nie ma możliwości sprzedaży nieruchomości wchodzących w skład gospodarstwa rolnego co najmniej po cenie odpowiadającej ich oszacowaniu według przepisów o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa albo”,

h) ust. 11 otrzymuje brzmienie:

„11. W przypadku, gdy emeryt uprawniony do emerytury z art. 19 ust. 1 prowadzi działalność rolniczą z małżonkiem podlegającym ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu z mocy ustawy, wypłata nie ulega zawieszeniu.”;

2) art. 34 otrzymuje brzmienie:

„Art.34. 1. Prawo do emerytury ulega zawieszeniu na zasadach określonych w przepisach emerytalnych. W takim przypadku nie zawiesza się jednak wypłaty części składkowej emerytury.

2. Przy stosowaniu zawieszenia prawa do emerytury zgodnie z ust. 1, nie bierze się pod uwagę dochodów z działalności rolniczej.”;

3) w art. 55 ust. 2a otrzymuje brzmienie:

„2a. Prezes Kasy może emerytowi, któremu na skutek niezaprzestania prowadzenia działalności rolniczej wypłata części uzupełniającej świadczenia została zawieszona w całości, przyznać prawo do wypłaty 50% tej części na czas określony, jeżeli istnieją szczególne przeszkody w zaprzestaniu prowadzenia działalności rolniczej.”;

4) art. 105 otrzymuje brzmienie:

„1. Jeżeli wypłata emerytury z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin w myśl przepisów obowiązujących w dacie

przyznania tego świadczenia nie podlegałaby zawieszeniu, przewidziane w art. 28 zawieszenie wypłaty stosuje się tylko w przypadku, gdy okoliczności uzasadniające zawieszenie nastąpiły po dniu 31 marca 1991 r.

2. Jeżeli dotychczasowe przepisy przewidywały zawieszenie wypłaty emerytury z ubezpieczenia społecznego rolników indywidualnych i członków ich rodzin, a w myśl art. 28 zawieszenie wypłaty dotyczy tylko określonej części tego świadczenia, wznowienie wypłaty pozostałej części następuje na wniosek.”.

Art. 4. W ustawie z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 289, z późn. zm.⁴) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 40:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a – 6, ust. 8 pkt 1 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 3.”,

b) uchyla się ust. 2,

c) ust.3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości.”;

2) w art. 40a ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Urząd skarbowy jest obowiązany zawiadomić wojskowy organ emerytalny o podjęciu przez emeryta działalności pozarolniczej.”;

⁴ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz.U. z 2019 r. poz. 730, 1635 i 1726.

3) w art. 40b:

a) ust. 1-2 otrzymują brzmienie:

„1. Rozliczenie emerytury w związku z osiągnięciem przychodu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, następuje po upływie roku kalendarzowego w stosunku rocznym lub miesięcznym.

2. Osoba uprawniona do emerytury jest obowiązana zawiadomić, do końca pierwszego kwartału roku kalendarzowego, organ emerytalny o łącznej kwocie przychodu, o którym mowa w art. 40 ust. 1, osiągniętego w poprzednim roku kalendarzowym.”,

b) ust. 4-5 otrzymują brzmienie:

„4. Na podstawie zawiadomień, o których mowa w ust. 2 i 3, organ emerytalny dokonuje rozliczenia rocznego lub na wniosek osoby uprawnionej miesięcznego, wypłaconych osobie określonej w ust. 2 w poprzednim roku kalendarzowym kwot emerytur.

5. Minister Obrony Narodowej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady dokonywania rozliczeń, o których mowa w ust. 4, a także sposób zmniejszania emerytur w trakcie roku kalendarzowego, mając na uwadze konieczność realizacji prawa emeryta do zaopatrzenia emerytalnego oraz zapewnienia sprawności postępowania w tym zakresie.”.

Art. 5. W ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 288, z późn. zm.⁵) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 41:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

⁵ Zmiana tekstu jednolitego wymienionej ustawy została ogłoszona w Dz.U. z 2019 r. poz. 730.

„1. W razie osiągnięcia przychodu z tytułu działalności podlegającej obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, emerytura ulega zmniejszeniu na zasadach określonych w przepisach art. 104 ust. 1a – 6, ust. 8 pkt 1 oraz ust. 9 i 10 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, nie więcej jednak niż o 25% wysokości tej emerytury lub renty inwalidzkiej, z zastrzeżeniem ust. 3.”;

b) uchyla się ust. 2;

c) ust.3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie osiągnięcia przychodu, określonego w ust. 1, w kwocie przekraczającej 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia za kwartał kalendarzowy, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, kwota emerytury ulega zmniejszeniu o 25% jej wysokości.”;

2) w art. 41a ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Urząd skarbowy jest obowiązany zawiadomić organ emerytalny o podjęciu przez emeryta działalności pozarolniczej”;

3) w art. 41b:

c) ust. 1-2 otrzymują brzmienie:

„1. Rozliczenie emerytury w związku z osiągnięciem przychodu, o którym mowa w art. 41 ust. 1, następuje po upływie roku kalendarzowego w stosunku rocznym lub miesięcznym.

2. Osoba uprawniona do emerytury jest obowiązana zawiadomić, do końca pierwszego kwartału roku kalendarzowego, organ emerytalny o łącznej kwocie przychodu, o którym mowa w art. 41 ust. 1, osiągniętego w poprzednim roku kalendarzowym.”

d) ust. 4-5 otrzymują brzmienie:

„4. Na podstawie zawiadomień, o których mowa w ust. 2 i 3, organ emerytalny dokonuje rozliczenia rocznego lub na wniosek osoby uprawnionej miesięcznego, wypłaconych osobie określonej w ust. 2 w poprzednim roku kalendarzowym kwot emerytur.

5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, Minister Obrony Narodowej i Minister Sprawiedliwości określają, każdy w zakresie swojego działania, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady dokonywania rozliczeń, o których mowa w ust. 4, a także sposób zmniejszania emerytur w trakcie roku kalendarzowego, mając na uwadze konieczność realizacji prawa emeryta i rencisty do zaopatrzenia emerytalnego oraz zapewnienie sprawności postępowania w tym zakresie.”.

Art. 6. W ustawie z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1455 i 1622) wprowadza się następujące zmiany:

1) uchyla się art. 10;

2) w art. 12 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Organ emerytalno-rentowy wypłacający rentę socjalną wydaje decyzję o wstrzymaniu wypłaty renty socjalnej w razie wystąpienia okoliczności powodujących wstrzymanie wypłaty renty socjalnej.”;

3) w art. 12b ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Rentę socjalną wypłaca się osobom sprawującym opiekę prawną lub opiekę faktyczną nad osobami uprawnionymi do renty socjalnej, po uprzednim pouczeniu o konieczności poinformowania organu rentowego o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczenia albo wstrzymanie wypłaty świadczenia w całości lub w części oraz o obowiązku zwrotu świadczenia przez te osoby w przypadku, gdy zostało pobrane nienależnie.”.

Art. 7. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2020 r.

UZASADNIENIE

1. Potrzeba i cel uchwalenia ustawy

Celem projektowanej ustawy jest ograniczenie tzw. „pułapki rentowej” - poprzez zniesienie zasady zmniejszania lub zawieszania renty osobom, których dochody przekraczają ustalone limity. Rozwiązanie to obejmie renty z tytułu niezdolności do pracy (zarówno z systemu powszechnego jak i systemu rolniczego), renty socjalne oraz renty inwalidzkie w systemie służb mundurowych. Proponowane rozwiązanie zmierza przede wszystkim do poprawy sytuacji materialnej osób niepełnosprawnych, którymi są m.in. wszyscy renciści. Proponowane rozwiązanie spowoduje zarazem zwiększenie zatrudnienia wśród osób pobierających renty – co służyć będzie zmniejszeniu coraz dotkliwszego deficytu pracowników na rynku pracy.

2. Rzeczywisty stan w dziedzinie, która ma być unormowana

W powszechnym systemie ubezpieczeń społecznych obowiązuje zasada, że rencista może bez ograniczeń uzyskiwać przychody do poziomu 70% przeciętnego wynagrodzenia. Po przekroczeniu tego poziomu kwota renty ulega stopniowemu zmniejszaniu – według aktualnego stanu maksymalnie o 599,04 zł w przypadku rent z tytułu całkowitej niezdolności do pracy oraz o 449,31 zł w przypadku rent z tytułu częściowej niezdolności do pracy. Jeżeli uzyskiwane przychody przekraczają 130% przeciętnego wynagrodzenia – wypłacana renta ulega zawieszeniu. Do ustalenia kwoty przychodu bierze się pod uwagę wszystkie przychody z tytułów podlegających ubezpieczeniu społecznemu, nawet jeśli w indywidualnym przypadku dana osoba jest z takiego obowiązku zwolniona. Ponieważ z chwilą osiągnięcia ustawowego wieku emerytalnego wszystkie renty zostają automatycznie przekształcone w emerytury, a ograniczeń w zarobkowaniu nie stosuje się już do emerytów po osiągnięciu tego wieku – istniejące ograniczenia w zarobkowaniu nałożone na osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy, są stosowane wobec kobiet do momentu osiągnięcia przez nie 60 lat, a w przypadku mężczyzn do osiągnięcia 65 lat.

Na identycznych zasadach ulega zmniejszeniu lub zawieszeniu renta inwalidy wojskowego, jeżeli niezdolność do pracy nie pozostaje w związku ze służbą wojskową,

Wobec osób pobierających rentę socjalną przepisy są znacznie bardziej restrykcyjne. Prawo do tej renty ulega zawieszeniu w przypadku osiągnięcia przychodu w kwocie przekraczającej 70% przeciętnego wynagrodzenia, a do źródeł przychodu zalicza się nie tylko te, które są związane z działalnością podlegającą obowiązkowi ubezpieczenia społecznego jak w systemie powszechnym, ale także wszystkie inne przychody podlegające podatkowi dochodowemu od osób fizycznych albo opodatkowane w formie ryczałtowej (np. najem lub dzierżawa). Ponieważ renta socjalna jest wypłacana przez całe życie – ograniczenia w zarabkowaniu tej grupy rencistów mają charakter stały i obowiązują przez cały okres pobierania tego świadczenia.

Ograniczenia nakładane na rolników pobierających renty z systemu ubezpieczenia społecznego rolników są analogiczne jak w systemie powszechnym – jeżeli rencista uzyskuje przychody z tytułów objętych obowiązkiem ubezpieczenia społecznego w systemie powszechnym. Nigdy nie jest zawieszana część składkowa renty. Podstawowym warunkiem (od którego ustawa przewiduje kilka odstępstw) uzyskania renty z systemu rolniczego jest jednak zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej – zarówno przez rencistę jak i jego małżonka. W praktyce oznacza to m.in. konieczność rezygnacji z własności gospodarstwa rolnego poprzez jego np. darowiznę na rzecz dzieci lub sprzedaż. Ponieważ wszystkie renty rolnicze są przekształcane automatycznie w emerytury z chwilą osiągnięcia przez ubezpieczonego wieku emerytalnego ustalonego w systemie powszechnym (60 lat kobiety, 65 lat mężczyźni), po osiągnięciu tego wieku ograniczeń w zarabkowaniu już się nie stosuje.

W systemie służb mundurowych nie występują ograniczenia w zarabkowaniu osób uprawnionych do renty inwalidzkiej, jeżeli inwalidztwo powstało wskutek wypadku pozostającego w związku ze służbą lub wskutek choroby powstałej w związku ze szczególnymi właściwościami bądź warunkami służby.

Wobec pozostałych rencistów mundurowych stosuje się zasady identyczne jak wobec emerytów. W systemie tym osoba zainteresowana ma jednak prawo wyboru

pomiędzy emeryturą (która może być korzystniejsza) i rentą. Punktem odniesienia są limity 70% i 130% przeciętnego wynagrodzenia, stosowane w systemie powszechnym i ubezpieczeniu społecznym rolników. W przypadku przekroczenia progu 70%, świadczenie ulega stopniowemu zmniejszaniu, jednakże maksymalnie o 25% renty. Jeżeli uzyskiwane przychody przekraczają 130% przeciętnego wynagrodzenia – wypłacane świadczenie ulega zmniejszeniu o 25%.

Dane statystyczne potwierdzają bardzo ograniczoną skalę zjawiska będącego przedmiotem projektowanej ustawy.

Według danych ZUS w pierwszym kwartale 2019 r. wypłacano ok. 716 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy oraz 1,214 mln. rent rodzinnych. Z tego grona łącznie ok. 360 tys. osób uzyskiwało dochody podlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu. Liczba osób podlegających ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu była mniejsza i wynosiła ok. 314 tys. Brak jest szczegółowych danych ile w tym gronie osób miało prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy – można jedynie szacować, że ta liczba nie była większa niż 180-200 tys. W przypadku liczby zmniejszanych i zawieszanych rent dostępne są odrębne dane dla każdej z tych grup rencistów. W pierwszym kwartale 2019 r. zmniejszono ok. 4,2 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy, a przeciętna kwota zmniejszenia wynosiła ok. 472 zł. W tym okresie zostało także zawieszonych ok. 2,6 tys. rent z tytułu niezdolności do pracy, a przeciętna kwota takiej zawieszanej renty wyniosła ok. 1479 zł.

W I kwartale 2019 r. wypłacano ok. 281 tys. rent socjalnych, a z powodu uzyskiwanych dochodów zawieszonych zostało ok. 2 tys. takich rent.

W omawianym okresie KRUS wypłacała ok. 199 tys. rent rolniczych. Brak jest danych dotyczących zawieszania i zmniejszania takich rent, jednakże biorąc pod uwagę warunki ustawowe można szacować, że liczba ta nie przekracza kilkuset osób.

Brak jest szczegółowych danych dotyczących ilości i zawieszania lub zmniejszania rent inwalidzkich z systemów mundurowych oraz rent inwalidów wojskowych, jednakże można szacować, że są to ilości na poziomie nie większym niż odpowiednio kilkuset i kilkudziesięciu osób.

3. Różnica pomiędzy dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Projektowana ustawa przewiduje likwidację ograniczeń w zarobkowaniu przez osoby pobierające renty z tytułu niezdolności do pracy z systemu powszechnego, renty rolnicze z systemu ubezpieczenia społecznego rolników, renty socjalne, renty inwalidzkie wypłacane z systemów służb mundurowych.

4. Skutki projektowanej ustawy

Obawa przed zmniejszeniem lub zawieszeniem renty jest jedną z głównych przyczyn tzw. pułapki rentowej, czyli bierności zawodowej osób z niepełnosprawnością, będących zarazem rencistami. Osoby, których przychody przekraczają 70% przeciętnego wynagrodzenia nie mają już motywacji do pracy, bo ich łączny dochód z tytułu renty i pracy zostaje „zamrożony” na poziomie 70% przeciętnego wynagrodzenia – ponieważ kwota renty jest zmniejszana o kwotę równą nadwyżce przychodów (np. z tytułu zatrudnienia) ponad te 70%. Równie demotywująco funkcjonuje próg 130% przeciętnego wynagrodzenia. Nawet minimalne przekroczenie tego progu dochodowego, powodujące zawieszenie wypłaty całej renty, często skutkuje znaczącym zmniejszeniem dochodów. Proponowane rozwiązanie spowoduje zatem stopniowy wzrost liczby osób z niepełnosprawnością aktywnych na rynku pracy (rencistów) – z licznymi pozytywnymi tego skutkami, jak wzrost dochodów tych osób, zwiększenie liczby pracujących na rynku pracy, a zarazem spowoduje aktywizację i integrację społeczną tych osób.

Czynnikami wspierającymi takie postawy będzie także aktualna sytuacja na rynku pracy z niską stopą bezrobocia oraz występujący w wielu branżach oraz regionach typowy „rynek pracownika”, a także działalność edukacyjna ZUS, pokazująca zależność pomiędzy kwotą wpłaconych składek emerytalnych a kwotą przyszłej emerytury.

Zwiększenie liczby pracujących osób z niepełnosprawnością (a takimi są wszyscy renciści) prowadzić będzie także do poprawy sytuacji materialnej wielu z nich – zarówno obecnie jak i w przyszłości, kiedy będą pobierać emerytury. Zwiększone dochody umożliwią tym osobom finansowanie dodatkowych wydatków wynikających z konieczności utrzymywania sprawności organizmu (rehabilitacji), nabycia i użytkowania pomocy technicznych, komunikacji, społecznej aktywności, mobilności itp.

Dokonując oceny skutków finansowych, ze względu na spodziewany znacząco pozytywny efekt proponowanych rozwiązań dla sektora finansów publicznych, przyjęto w poniższych wyliczeniach podejście globalne – a więc łączne traktowanie wydatków i przychodów do Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przychodów do Narodowego Funduszu Zdrowia oraz przychodów z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych.

Na podstawie danych z ostatnich lat oraz danych z pierwszego kwartału 2019 r. oszacowano, że łączna kwota zmniejszenia rent z tytułu niezdolności do pracy wypłacanych w tym roku z FUS wyniesie ok. 24 mln. zł, a kwota „uzyskana” z tytułu zawieszenia rent – ok. 45 mln. zł w przypadku rent z tytułu niezdolności do pracy oraz 24 mln zł w przypadku rent socjalnych. Łącznie kwota ta wyniesie ok. 93 mln. zł. Rzeczywiste zmniejszenie wydatków sektora finansów publicznych jest jednak mniejsze – kwota ta powinna zostać skorygowana o wskaźnik 16,25% (szacowana efektywna stopa podatkowa oraz obowiązkowa składka na ubezpieczenie zdrowotne). Tak więc rzeczywiste „oszczędności” sektora finansów publicznych w związku ze zmniejszaniem i zawieszaniem rent z tytułu niezdolności do pracy wypłacanych z FUS oraz rent socjalnych wyniosą ok. 77,89 mln. zł.

W przypadku każdego nowego pracownika na rynku pracy zarabiającego miesięcznie kwotę 4950 zł (przeciętne wynagrodzenie w pierwszym kwartale 2019 r.), przychody sektora finansów publicznych wyniosą ok. 2206 zł. Na tę kwotę składają się składki do systemu ubezpieczeń społecznych opłacane zarówno przez pracodawcę jak i pracownika (w przypadku ubezpieczenia wypadkowego przyjęto dla celów obliczeń jednolitą stopę procentową 1,67%), składka na ubezpieczenie zdrowotne oraz szacowana efektywna stopa podatkowa na poziomie 7,25%. Taki pracownik w skali rocznej generowałby dodatkowe przychody sektora finansów publicznych w kwocie 26472 zł.

Z powyższych wyliczeń wynika, że pojawienie się na rynku pracy, w ramach zatrudnienia rejestrowanego, grupy 2942 pracowników neutralizuje negatywne konsekwencje dodatkowych wydatków związanych ze zniesieniem ograniczeń w zarobkowaniu rencistów, skutkujących zmniejszaniem lub zawieszaniem rent. Gdyby za punkt odniesienia przyjąć równowartość $\frac{2}{3}$ przeciętnego wynagrodzenia to liczba

ta wyniosłaby 4413 osób. Biorąc pod uwagę fakt, że obecnie ok. 800 tys. osób pobierających renty z tytułu ubezpieczenia społecznego (bez rent z tytułu wypadków przy pracy i z tytułu chorób zawodowych) i renty socjalne nie pracuje – można spodziewać się już w pierwszym roku funkcjonowania nowych rozwiązań pozytywnych efektów dla sektora finansów publicznych jako całości i poszczególnych podmiotów w tym sektorze.

Renciści z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz renciści socjalni stanowią największą grupę, do której adresowane są nowe rozwiązania. Efekty finansowe w przypadku rent rolniczych będą znacznie niższe z uwagi na niskie świadczenia (zdecydowana dominacja rent w kwocie minimalnej) oraz opisaną w pkt. 2 uzasadnienia skalę zjawiska. Także w przypadku rent z systemów świadczeń dla służb mundurowych oraz rent inwalidów wojskowych wpływ na sektor finansów publicznych będzie niewielki z uwagi na skalę zjawiska oraz niewielkie kwoty zmniejszenia rent (maksymalnie 25% świadczenia w przypadku służb mundurowych). We wszystkich tych sytuacjach mechanizm będzie identyczny – niewielka grupa świadczeniobiorców, którzy pojawią się na rynku pracy w sferze pracy rejestrowanej, zrównoważy negatywne efekty finansowe związane ze zniesieniem systemu zmniejszania lub zawieszania rent.

Ponieważ, jak wynika z powyższych szacunków, podjęcie pracy lub przejście do strefy pracy rejestrowanej przez więcej niż 0,5% obecnych niepracujących (przynajmniej w sposób zarejestrowany) rencistów znacznie generować pozytywne efekty finansowe dla sektora finansów publicznych – należy uznać, że projektowana ustawa przyczyni się do zwiększenia wpływów Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowego Funduszu Zdrowia, budżetu państwa oraz jednostek samorządu terytorialnego.

W praktyce liczby te będą jeszcze niższe, gdyż niektórzy z obecnie pracujących rencistów, aby uniknąć przekroczenia ustawowych progów dochodowych (70% i 130%) otrzymują część swojego wynagrodzenia w sposób nierejestrowany albo w końcu roku biorą urlop bezpłatny – co często powoduje dezorganizację u pracodawcy, a w konsekwencji powoduje niechęć do zatrudniania takich osób.

Wobec odczuwanego coraz bardziej deficytu pracowników na rynku pracy, projektowana ustawa może być istotnym mechanizmem zmniejszania tego deficytu i alternatywą wobec poszukiwania pracowników zza granicy.

5. Przewidywany wpływ projektu ustawy na działalność mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich przedsiębiorców

Jednym z celów projektowanej ustawy jest zwiększenie liczby dostępnych pracowników na rynku pracy. Wielu przedsiębiorców powinno odczuć poprawę możliwości znalezienia pracownika, który będzie zainteresowany podjęciem długoterminowego, stabilnego zatrudnienia.

Zwiększenie liczby pracowników zainteresowanych legalnym, rejestrowanym zatrudnieniem powinno także zmniejszyć presję na nierejestrowane zatrudnienie, gdyż obecnie wielu rencistów deklaruje gotowość pojęcia pracy tylko w formie nierejestrowanej albo w formie częściowo nierejestrowanej (po osiągnięciu wskazanego progu dochodowego) – stawiając pracodawcę w sytuacji bez wyjścia i zmuszając go do łamania prawa.

Wzrost zatrudnienia rencistów, a więc osób z niepełnosprawnością, może dla pracodawców zobowiązanych do opłacania składek na PFRON, prowadzić do zmniejszenia ich obciążeń finansowych. Zatrudnienie osób niepełnosprawnych może też wiązać się z korzyściami finansowymi – zależnie od czynników, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych.

6. Akty wykonawcze

Zgodnie z art. 194 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w tej ustawie, pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw regulujących zasady przyznawania emerytur i rent do końca 1998 r., jeżeli nie są sprzeczne z przepisami nowej ustawy. Dlatego nie zrealizowano dyspozycji do wydania aktu wykonawczego, zawartej w art. 106 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a właściwym aktem wykonawczym jest rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 22 lipca 1992 r. w sprawie

szczegółowych zasad zawieszania lub zmniejszania emerytury lub renty (Dz.U. Nr 58, poz. 290, z późn. zm.). Po uchwaleniu projektowanej ustawy rozporządzenie to nie wymaga zmiany – wprowadzie treść § 4 rozporządzenia nie będzie w pełni właściwa, ale już obecnie treść tego przepisu jest powtórzona w art. 104 ust. 8 ustawy (zmienianym zgodnie z projektowaną ustawą).

Po uchwaleniu projektowanej ustawy będzie konieczna zmiana Rozporządzenia Ministra Obrony Narodowej z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie szczegółowych zasad dokonywania rozliczeń emerytur wojskowych i wojskowych rent inwalidzkich oraz sposobu ich zmniejszania w trakcie roku kalendarzowego. Będzie to zmiana o charakterze technicznym, polegająca wyłącznie na zmianie jego tytułu oraz usunięciu fragmentów, w których jest mowa o rentach i rencistach. Podobne, techniczne zmiany będą musiały zostać wprowadzone w rozporządzeniu Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 2 sierpnia 2004 r. w sprawie rozliczenia rocznego i miesięcznego wypłaconych kwot emerytur lub rent inwalidzkich oraz sposobu ich zmniejszania, w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 25 września 2006 r. w sprawie rozliczenia rocznego i miesięcznego wypłaconych kwot emerytur i rent inwalidzkich funkcjonariuszy Służby Kontrwywiadu Wojskowego i Służby Wywiadu Wojskowego oraz sposobu ich zmniejszania oraz w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 10 stycznia 2005 r. w sprawie rozliczenia rocznego i miesięcznego wypłaconych kwot emerytur i rent inwalidzkich oraz sposobu ich zmniejszania.

7. Oświadczenie o zgodności projektu ustawy z prawem Unii Europejskiej

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty prawem Unii Europejskiej.

Warszawa, 20 grudnia 2019 r.

BAS-WAPM-260/19

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie zgodności z prawem Unii Europejskiej poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Sławomir Jan Piechota)

Na podstawie art. 34 ust. 9 uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 lipca 1992 roku – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (Monitor Polski z 2012 r. poz. 32, ze zmianami) sporządza się następującą opinię:

1. Przedmiot projektu ustawy

Projekt ustawy przewiduje zmianę ustaw: z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹, z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin², z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników³, z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin⁴, z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zmianami.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 2193, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 299, ze zmianami.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zmianami.

Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin⁵ oraz z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej⁶.

Proponowana ustawa zakłada zniesienie zasady zmniejszania lub zawieszania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej oraz renty inwalidzkiej w systemie służb mundurowych, osobom, których dochody przekraczają określone obecnie limity.

Proponowana ustawa ma wejść w życie 1 stycznia 2020 r.

2. Stan prawa Unii Europejskiej w materii objętej projektem

W prawie Unii Europejskiej w dziedzinie świadczeń zabezpieczenia społecznego, w tym świadczeń rentowych, należy wskazać rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁷ (dalej: rozporządzenie (WE) nr 883/2004) oraz rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczące wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego⁸.

3. Analiza przepisów projektu pod kątem ustalonego stanu prawa Unii Europejskiej

Projekt dotyczy zmiany zasad zmniejszania lub zawieszania świadczeń rentowych w związku z osiągnięciem przychodu uzyskiwanego przez osobę uprawnioną do renty. Kwestia ustalenia zasad obniżania, zawieszania lub wstrzymywania świadczeń z tytułu inwalidztwa oraz świadczeń z tytułu starości i rent rodzinnych w przypadku kumulacji z innymi dochodami należy do kompetencji państw członkowskich. Jednak w przypadku kumulacji renty z dochodem uzyskiwanym za granicą zastosowanie ma art. 53 ust. 3 lit. d rozporządzenia (WE) nr 883/2004. Zgodnie z tym przepisem w przypadku stosowania przez państwo członkowskie zasady przeciwdziałania kumulacji, ponieważ zainteresowany otrzymuje świadczenia tego samego rodzaju lub innego rodzaju na podstawie ustawodawstwa innego państwa członkowskiego lub dochodu uzyskanego w innych państwach członkowskich, należne świadczenie może być obniżone wyłącznie o kwotę takich świadczeń lub takiego dochodu.

Proponowana regulacja nie jest sprzeczna z przepisami rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

⁵ Dz. U. z 2019 poz. 288, ze zmianami.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1455 i 1622.

⁷ Dz. Urz. UE L 166 z 30.4.2004 r., str. 1, ze zmianami; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne rozdz. 5, t. 5, str. 72.

⁸ Dz. Urz. UE L 284 z 30.10.2009 r., str. 1, ze zmianami.

4. Konkluzja

Projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Jacek Krawczyk

Warszawa, 20 grudnia 2019 r.

BAS-WAPM-261/19

Pani
Elżbieta Witek
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Opinia

w sprawie stwierdzenia – w trybie art. 95a ust. 3 regulaminu Sejmu – czy poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw (przedstawiciel wnioskodawców: poseł Sławomir Jan Piechota) jest projektem ustawy wykonującej prawo Unii Europejskiej

Projekt ustawy przewiduje zmianę ustaw: z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych¹, z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin², z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników³, z dnia 10 grudnia 1993 r. o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin⁴, z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin⁵ oraz z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej⁶.

Proponowana ustawa zakłada zniesienie zasady zmniejszania lub zawieszania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej oraz renty inwalidzkiej w systemie służb mundurowych, osobom, których dochody przekraczają określone obecnie limity.

Proponowana ustawa zakłada zniesienie zasady zmniejszania lub zawieszania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty socjalnej oraz renty

¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1270, ze zmianami.

² Dz. U. z 2017 r. poz. 2193, ze zmianami.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 299, ze zmianami.

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 289, ze zmianami.

⁵ Dz. U. z 2019 r. poz. 288, ze zmianami.

⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 1455 i 1622.

inwalidzkiej w systemie służb mundurowych, osobom, których dochody przekraczają określone obecnie limity.

Projekt ustawy nie jest sprzeczny z prawem UE.

Projekt ustawy nie zawiera przepisów mających na celu wykonanie prawa UE.

Projekt ustawy o zmianie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz niektórych innych ustaw **nie jest projektem ustawy wykonującej** prawo Unii Europejskiej.

Akceptował:
Wicedyrektor
Biura Analiz Sejmowych

Jacek Krawczyk

